

rivm

Jaaroverzicht 2007

Inhoud

3	Voorwoord
5	Profiel
6	Onafhankelijk onderzoek
7	Projecten, onderzoeken en ontwikkelingen
23	Organisatie en financiën
26	Jaarrekening 2007
29	Hoofdpunten milieujarverslag
30	Commissie van Toezicht

Voorwoord

Samen sterk

In een snel veranderende samenleving is kennis een groot goed. Het RIVM richt zich dan ook steeds meer op het verzamelen en bundelen van kennis, om deze vervolgens weer te delen. Samenwerking met partners, opdrachtgevers en andere partijen speelt hierbij een essentiële rol.

Een mooi voorbeeld van een product waarin de krachten van diverse partners worden gebundeld, is het Rijksvaccinatieprogramma. In 2007 vierde het haar 50-jarig bestaan. Zo lang werken organisaties als het Nederlands Vaccin Instituut, GGD'en, consultatiebureaus en entadministraties al samen om kinderen in ons land te beschermen tegen ernstige infectieziekten.

Afgelopen jaar werd de website kiesBeter.nl uitgebreid met diverse nieuwe onderdelen. Bezoekers verwachten eerlijke en betrouwbare informatie, zodat zij de goede keuze in de zorg kunnen maken. Daarvoor is het RIVM afhankelijk van de juiste gegevens van andere partijen. Daar moeten we op kunnen vertrouwen. En andersom verwachten de leveranciers van ons dat wij op een zorgvuldige manier met de gegevens omgaan.

In 2007 startte het RIVM samen met SenterNovem de REACH-helpdesk. De helpdesk ondersteunt bedrijven bij de uitvoering van REACH, de Europese verordening over chemische stoffen. Deze verordening heeft gevolgen voor producenten, importeurs, distributeurs en eindgebruikers

van chemische stoffen. De helpdesk helpt bedrijven op weg en beantwoordt vragen over de betekenis van de verordening. Bedrijven die meer informatie willen kunnen de website www.reach-helpdesk.nl raadplegen of bellen met de helpdesk.

Een goede samenwerking vraagt om wederzijds vertrouwen. Vertrouwen in elkaars deskundigheid. Dat vertrouwen moet je verdienen en waarmaken. En dat is iets waar we iedere dag aan blijven werken. Naar mijn mening geeft het jaaroverzicht 2007 een goed overzicht van de uiteenlopende werkzaamheden van het RIVM; resultaten die voortkomen uit dit wederzijds vertrouwen.

Dr. Marc J.W. Sprenger
Directeur-Generaal RIVM

Profiel

De taken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zijn erop gericht de publieke gezondheid, een gezond leefmilieu en de veiligheid van de leefomgeving te bevorderen. Kerntaak van het RIVM is het verrichten van onderzoek en het wereldwijd verzamelen van kennis. De uitkomsten daarvan dienen als beleidsondersteuning voor de overheid.

Taken

- Onderzoek
- Beleidsondersteuning
- Nationale coördinatie
- Interventieprogramma's
- Informatie aan professionals en burgers
- Ondersteuning van inspecties

Het RIVM is verantwoordelijk voor een onafhankelijke en betrouwbare informatieverstrekking aan professionals, werkzaam in de gebieden gezondheid, geneesmiddelen, milieu, voeding en veiligheid, en aan burgers. Het doel hierbij is de wetenschappelijke kennis en kunde optimaal te benutten en toegankelijk te maken.

Onafhankelijk onderzoek

De opdrachtgevers van het RIVM zijn voornamelijk de ministeries van VROM, VWS, LNV en SZW. Verder voert het instituut opdrachten uit voor Defensie en andere departementen en diensten, waaronder de inspecties en internationale organisaties, zoals de Europese Unie en de Verenigde Naties. De onafhankelijkheid is vastgelegd in de Wet op het RIVM.

De opdrachtgevers stellen het RIVM gerichte onderzoeksvragen. Zij hebben echter geen invloed op de inrichting en uitkomsten van het onderzoek.

Het RIVM stelt zich ten doel een betrouwbare partner te zijn voor de overheid. Het beleidsadvies zal daardoor altijd weloverwogen zijn.

Voorts mag het RIVM onafhankelijk van de opdrachtgevers rapporteren over de resultaten van het onderzoek.

Hiermee is de onafhankelijkheid van het RIVM in de praktijk geregeld. Het RIVM garandeert dat er geen belangenverstrengeling zal plaatsvinden.

De wetenschappelijke kwaliteit wordt bewaakt door de Commissie van Toezicht. Hierin heeft een aantal gerenommeerde wetenschappers zitting. Op pagina 30 vindt u het jaaroverzicht van de Commissie van Toezicht.

Projecten, onderzoeken en ontwikkelingen

Q-koorts in Herpen

Q-koorts is een infectieziekte die normaal gesproken in Nederland niet zo vaak voorkomt. De ziekte wordt veroorzaakt door de Coxiëlla Burnetii-bacterie. Deze bacterie wordt verspreid via het lichaamsvocht van geïnfecteerde dieren, vooral koeien, schapen en geiten. Mensen kunnen besmet raken door het inademen van besmette stofdeeltjes of via direct contact met dieren of rauwe melkproducten. Gemiddeld worden per jaar zo'n vijftien tot twintig gevallen gemeld. In het voorjaar van 2007 kwamen opeens veel meldingen binnen uit Brabant, vooral uit de omgeving van Herpen. Bloedonderzoek toonde aan dat bijna een kwart van de volwassenen in Herpen inderdaad recent besmet was met Q-koorts. Het RIVM startte een vervolgonderzoek naar de factoren die mogelijk een rol speelden bij de uitbraak. Daaruit bleek dat mensen die contact hadden met landbouwproducten zoals mest of hooi, mensen die op kortere afstand van een gebied met acht herkauwerbedrijven woonden, en mensen die roken een hoger risico hadden op een Q-koorts infectie.

50 jaar Rijksvaccinatieprogramma

In 2007 werd het 50-jarig bestaan van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) gevierd. De overheid stelde het programma in 1957 in om alle kinderen in Nederland te beschermen tegen een aantal kinderziekten. Binnen het programma, dat een bereik van meer dan 95% heeft, krijgen kinderen prikken tegen elf ernstige infectieziekten. De ziekten waartegen het RVP beschermt, vormden vroeger een groot probleem voor de volksgezondheid. Na de invoering van het programma zijn veel van die ziekten helemaal of bijna helemaal verdwenen. De entadministraties, die in Nederland verantwoordelijk zijn voor de coördinatie en uitvoering van het RVP, zijn vanaf 2008 geïntegreerd in het RIVM. Daarmee zijn de landelijke regie en regionale coördinatie van de uitvoering van de hieprikscreening, de pre- en postnatale screening en het RVP voortaan in één organisatie verenigd.

Ziek door rauw rundvlees

Ondanks Nederlandse en Europese regelgeving ter bevordering van de voedselveiligheid, worden mensen in Nederland nog regelmatig ziek door het eten van besmet vlees. Het RIVM analyseerde in 2007 de voorzorgsmaatregelen tegen besmetting door contact met rauw rundvlees. De voedselveiligheid van rauwe rundvleesproducten kan op verschillende manieren bevorderd worden. Bijvoorbeeld door het optimaliseren van hygiëne bij de slacht en de verwerking van vlees. Een absolute voedselveiligheid is echter niet te garanderen. Daarom is het belangrijk om de consument bewust te maken van de risico's van rauwe rundvleesproducten. Voorlichting over de juiste manier van bewaren en hygiëne in de keuken kan gezondheidsrisico's beperken. Jonge kinderen, ouderen en mensen met een verminderde weerstand kunnen beter geen rauw vlees eten. Bij een infectie lopen zij namelijk een groter risico op complicaties.

Antibioticaresistentie

Antibioticaresistentie is een groot en groeiend internationaal probleem. Infecties met resistente bacteriën zijn moeilijk te behandelen. Om de ontwikkelingen met betrekking tot antibioticaresistentie te kunnen monitoren is het European Antimicrobial Resistance Surveillance System (EARSS) opgezet. Dit is een internationaal netwerk van nationale surveillance systemen waaraan meer dan 30 landen deelnemen. Het systeem maakt het mogelijk om resistentiepercentages van diverse Europese landen te monitoren en biedt de mogelijkheid om het effect van resistentieverlagende maatregelen te meten. EARSS is ontwikkeld door het ECDC, het ministerie van VWS en het RIVM.

Illegale erectiemiddelen

Het RIVM onderzoekt regelmatig monsters van illegale erectiemiddelen die door inspectiediensten in beslag zijn genomen. Uit een trendanalyse over 2005 en 2006 blijkt dat illegale erectiemiddelen steeds professioneler worden nagemaakt. De vervalsingen lijken qua uiterlijk op één van de drie geregistreerde erectiemiddelen, Viagra, Cialis en Levitra. Ook doosjes, doordrukstrips en bijsluiters worden steeds nauwkeuriger nagemaakt. Een nieuwe trend is het gebruik van zogenaamd natuurlijke, libidoverhogende kruidenpreparaten. In die preparaten treft het RIVM steeds vaker werkzame, chemische stoffen aan, die lijken op de werkzame stoffen in bijvoorbeeld Viagra. De precieze werking, bijwerkingen en veiligheid van deze nieuw ontworpen stoffen zijn nooit onderzocht. Het gebruik daarvan kan dus gevaarlijk zijn.

Publiekscommunicatie over infectieziekten

In 2007 ontwikkelde het RIVM een 'downloadcenter' om eenduidige publieksinformatie over infectieziekten te stimuleren. Via dit downloadcenter stelt het RIVM zogenoemde 'toolkits' beschikbaar. Deze toolkits bevatten communicatiemiddelen die gebruikt kunnen worden voor publiekscampagnes over infectieziekten. De toolkits zijn primair gericht op professionals die werken bij een GGD. Ook allerlei andere organisaties die het publiek willen voorzien van actuele en juiste informatie over infectieziekten kunnen gebruik maken van de communicatiemiddelen. In 2007 ontwikkelde het RIVM toolkits voor drie informatiecampagnes: 'Een teek? Pak hem beet!', 'Luis in je haar? Kammen maar!' en 'Hoesten of niezen? Zakdoek kiezen!'.

**Hoesten of niezen?
Zakdoek kiezen!**

Informatie over grip en verkoudheid

Grip en verkoudheid zijn erg besmettelijk. Goede hygiëne kan verspreiding en besmetting voorkomen.

- Haal uw hand af een zakdoek voor uw neus als u hoest of niest.
- Gebruik bij voorkeur een papieren zakdoek of blower en gooi deze na één keer gebruik weg.
- Was vaak uw handen, ook na hoesten, niezen of snuiten.

Neem voor meer informatie contact op met de GGD in uw regio. Het adres kunt u vinden via www.ggd.nl

Kijk ook eens op www.rivm.nl/infectieziekten

rivm

Sterke stijging chronisch ziekten

Het aantal mensen met een chronische ziekte zal de komende 20 jaar flink toenemen. Grotendeels komt dit door de vergrijzing, maar ook ongezond gedrag speelt een belangrijke rol. Het RIVM berekende hoeveel mensen in 2025 naar verwachting een bepaalde chronische ziekte zullen hebben. Dit geeft inzicht in de toekomstige vraag naar gezondheidszorg en benadrukt de noodzaak van preventie. De berekeningen zijn gemaakt met het Chronisch Ziekten Model, dat het beloop van ziekten onder de algemene Nederlandse bevolking simuleert. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met ziekte-trends uit het verleden, veranderingen in ongezond gedrag en demografische ontwikkelingen. Naar verwachting hebben in 2025 ongeveer 940.000 mensen diabetes, 1.200.000 mensen osteoporose en 540.000 mensen COPD.

Nederlanders eten te veel zout

Nederlanders eten te veel zout. Dat concludeerde het RIVM in 2007 naar aanleiding van een onderzoek onder 333 personen van 19-70 jaar in Doetinchem. Deelnemers aan het onderzoek verzamelden gedurende 24 uur hun urine. Het RIVM onderzocht vervolgens het natriumgehalte. De zoutinneming bleek met een gemiddelde van bijna 9 gram veel hoger te zijn dan de aanbeveling van maximaal 6 gram per dag. De conclusies uit het onderzoek maken het aannemelijk dat de zoutconsumptie van de hele Nederlandse bevolking te hoog is. Een te hoge zoutconsumptie verhoogt het risico op een hoge bloeddruk en op hart- en vaatziekten. Het terugdringen van de zoutconsumptie van de Nederlandse bevolking kan dus grote gezondheidswinst opleveren.

Diabetes en depressie

Ieder jaar heeft een op de zes Nederlanders met diabetes last van depressieve klachten. Dit komt neer op ruim honderdduizend mensen. Uit RIVM-onderzoek blijkt dat diabetici twee keer zo vaak depressief zijn als mensen die geen diabetes hebben. Andersom geldt dat mensen met een depressie twee keer zoveel kans hebben om diabetes te krijgen. De combinatie diabetes en depressie heeft ernstige gevolgen. Mensen met een depressie hebben een lagere kwaliteit van leven en hogere bloedsuikerwaarden. Dat leidt tot verslechtering van de diabetes. Daardoor hebben deze mensen een hoger risico op ernstige complicaties, zoals hart- en vaatziekten, nier- en oogziekten. Meer aandacht voor depressieve klachten in de diabeteszorg en voor diabetes in de depressiezorg is daarom noodzakelijk.

Ginkgo biloba

Extract uit de bladeren van de Ginkgo biloba, een Japanse notenboom, wordt onder andere verwerkt in kruidenpreparaten. Fabrikanten van ginkgopreparaten claimen dat deze preparaten de bloedcirculatie en geheugenfunctie verbeteren en ouderdomsverschijnselen verminderen. Het RIVM onderzocht in 2007 de wetenschappelijke onderbouwing van bovengenoemde claims en toetste deze aan Europese criteria. Er bleek onvoldoende bewijs voor de drie geclaimde gezondheidseffecten. Verder toonde een analyse aan dat zulke preparaten veelal niet bevatten wat op het etiket staat vermeld. Omdat er te weinig gegevens zijn over de giftigheid van de stof is het vooralsnog niet mogelijk om een grens aan te geven voor veilig gebruik van Ginkgo biloba.

Kwaliteit medische hulpmiddelen

Steeds meer medische hulpmiddelen zijn zonder doktersvoorschrift te koop. Fabrikanten blijken niet altijd aan hun wettelijke verplichtingen te voldoen. Zo moet de fabrikant, voordat hij het product mag verkopen, een overzicht maken van de risico's van het gebruik van een hulpmiddel. In dit overzicht moet hij ook beschrijven hoe hij deze risico's uitsluit of beperkt. Tevens is de fabrikant verplicht een duidelijke instructie mee te leveren, die is afgestemd op de beoogde gebruiker. Uit onderzoek van het RIVM naar wonderverzorgingsproducten en infraroodthermometers blijkt dat de risicoanalyses vaak niet compleet zijn. Daarnaast is de gebruikersinformatie lang niet altijd volledig, soms slecht leesbaar, of voor leken zelfs onbegrijpelijk.

Alternatieven voor dierproeven

Om na te gaan wat de risico's van geneesmiddelengebruik tijdens de zwangerschap zijn, zijn bedrijven wettelijk verplicht proefdieren te gebruiken. Het betreft een aanzienlijk aantal dieren omdat zowel de moederdieren als hun nakomelingen worden getest. Tijdens een congres op Wereldproefdierendag, 24 april 2007, presenteerde RIVM-onderzoeker Aldert Piersma twee alternatieve methoden die het aantal noodzakelijke proefdieren mogelijk met tientallen procenten omlaag kan brengen. Bij een van die methoden worden stamcellen van het embryo van een muis gebruikt. In kweek kunnen deze stamcellen kloppende hartspiercellen vormen. Op basis van de celkweek kan bekeken worden wat de mogelijke schadelijke effecten van een chemische stof zijn op een embryo, zonder dat daar proefdieren voor nodig zijn. Met zijn presentatie won Piersma de publieksprijs voor de beste presentatie over alternatieven voor dierproeven.

Sociale verschillen in zorggebruik

Nederland geeft jaarlijks veel geld uit aan de gezondheidszorg. In 2003 was dat een bedrag van 57,5 miljard euro. In samenwerking met het Erasmus MC concludeerde het RIVM dat het gebruik en de kosten van zorg in Nederland samenhangen met de sociaaleconomische status, de samenlevingsvorm en het land van herkomst. Mensen uit lagere sociaaleconomische groepen blijken aanzienlijk meer zorg te gebruiken dan mensen uit andere groepen. Dit komt vooral doordat zij meer gezondheidsproblemen hebben. Bovendien doen zij bij ziekte langer een beroep op zorgvoorzieningen. Het bestrijden van gezondheidsachterstanden kan daarom een bijdrage leveren aan de beheersing van de zorguitgaven.

Start Centrum Gezond Leven

In samenwerking met een aantal gezondheidsbevorderende organisaties startte het RIVM in 2007 met het nieuwe Centrum Gezond Leven. Dit centrum heeft als doel het gebruik van effectieve leefstijlinterventies te bevorderen. Het centrum ondersteunt de lokale professional door de beschikbare interventies inzichtelijk te presenteren en te beoordelen op kwaliteit en samenhang. In de loop van 2008 zal hiervoor een internetloket operationeel worden. Het Centrum Gezond Leven bestaat uit 10 vaste medewerkers, met een even grote inbreng vanuit de gezondheidsbevorderende instellingen. In de opgerichte werkplaatsen zijn ook GGD'en, thuiszorg en GGZ vertegenwoordigd.

Borstvoeding is gezond

Het geven van borstvoeding is goed voor de gezondheid van zowel moeder als kind. Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat borstvoeding kinderen kan beschermen tegen infecties van het maagdarmkanaal, middenoorontsteking, overgewicht en hoge bloeddruk. Het geven van borstvoeding beschermt moeders tegen reumatische artritis. Beleid om het aantal pasgeborenen dat borstvoeding krijgt te verhogen kan niet alleen leiden tot preventie van ziekten, maar kan ook besparingen in de gezondheidszorg opleveren. De gezondheidswinst en kostenbesparing zijn het grootst als alle pasgeborenen minimaal zes maanden borstvoeding zouden krijgen. Verder wordt geschat dat maatregelen ter bevordering van borstvoeding voor alle pasgeborenen effectiever zijn dan maatregelen die alleen gericht zijn op het verlengen van de periode van borstvoeding.

Leren van de buren

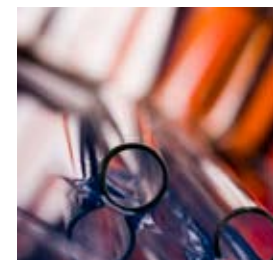
Internationaal vergelijkend onderzoek van het RIVM laat zien dat Nederland onvoldoende gebruik maakt van nationale strategieën of actieplannen om gezondheidsproblemen aan te pakken. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om roken, alcohol, overgewicht, depressie, gezondheidsachterstanden, jeugd en screening. Ervaring uit het buitenland leert dat een integrale aanpak kan bijdragen aan een meer systematisch beleid en minder versnippering van maatregelen. Marktkrachten en andere (internationale) invloeden bemoeilijken soms de weg naar goed beleid, maar kunnen ook kansen bieden. Op het gebied van alcohol, jeugdgezondheid en gezondheidsachterstanden bijvoorbeeld zijn effectieve of veelbelovende beleidsmaatregelen voorhanden. Maar ook van beleidsmaatregelen die niet werken kan Nederland leren van de buren.

KiesBeter.nl verder uitgebreid

KiesBeter.nl is een product van het RIVM dat wordt ontwikkeld in samenwerking met diverse organisaties in de zorg. De site biedt onafhankelijke informatie over zorg en gezondheid, die de consument in staat stelt keuzes te maken. In 2007 is kiesBeter.nl aanzienlijk uitgebreid met onder andere een wegwijzer klachtrecht, een keuzehulp voor prenataal onderzoek en de mogelijkheid om ziekenhuizen met elkaar per aandoening te vergelijken. Op kiesBeter.nl kunnen zorgpolissen, maar ook ziekenhuizen en andere instellingen met elkaar worden vergeleken. De site geeft antwoord op vragen zoals: Wat houdt mijn aandoening in? Wat voor behandelingen zijn mogelijk? Waar kan ik daarvoor terecht? Moet ik bijbetalen? Of wat zijn mijn rechten als er een medische fout is gemaakt?

Start helpdesk REACH

In 2007 startten het RIVM en SenterNovem met de REACH-helpdesk. Het RIVM stelt op verzoek van de Rijksoverheid specifieke expertise beschikbaar om bedrijven beter in staat te stellen de complexe nieuwe Europese verordening over chemische stoffen (REACH) uit te voeren. Het RIVM neemt namens Nederland deel aan het Europese netwerk van helpdesks. REACH staat voor Registratie, Evaluatie, Autorisatie en beperking van Chemische stoffen. REACH heeft twee doelen: een veiliger gebruik van chemische stoffen voor mens en milieu en het behouden en vergroten van het concurrentievermogen van de Europese chemische industrie. De REACH verordening heeft gevolgen voor vrijwel alle producenten, importeurs, distributeurs en eindgebruikers van chemische stoffen. De helpdesk helpt bedrijven op weg en beantwoordt vragen over de betekenis van de wetstekst. Bedrijven die meer informatie willen kunnen de website www.reach-helpdesk.nl raadplegen of bellen met de helpdesk.

Klachten dierengroot- handel Hoogeveen

Op 5 november 2007 werd een aantal mensen onwel in een dierengroothandel in Hoogeveen. De Milieuongevallendienst (MOD) van het RIVM werd ingeschakeld. De MOD verrichtte metingen en voerde onderzoek uit om te achterhalen wat de oorzaak van de klachten zou kunnen zijn. Het RIVM vond geen giftige stoffen, die de klachten konden verklaren. Evenmin waren er aanwijzingen dat de klachten het gevolg waren van een besmetting met een bacterie of virus.

Gezondheidsrisico's van retrofit-roetfilters

In 2007 was er veel discussie over de mogelijke gezondheidsrisico's van retrofit-roetfilters die achteraf bij dieselauto's kunnen worden ingebouwd. Deze houden een groot deel van de roetuitstoot tegen. Roet is een onderdeel van fijn stof. Uit roetfilters kunnen ultrafijne schadelijke deeltjes vrijkomen die normaal gesproken aan roet worden gebonden. Eventuele gezondheidseffecten die kunnen optreden als gevolg van de uitstoot van deze deeltjes kunnen ook voorkomen bij de uitstoot van dieselauto's zonder roetfilter. Het gebruik van retrofit-roetfilters zou nieuwe gezondheidsrisico's met zich mee kunnen brengen. Onderzoek van het RIVM en TNO toonde uiteindelijk aan dat het effect van retrofit-roetfilters op de volksgezondheid en het milieu per saldo toch gunstig zal zijn.

Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid

Minister Cramer van het ministerie van VROM stelde in 2007 het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid in. Hierin werken het RIVM, TNO, KEMA, de GGD'en, het Agentschap Telecom en ZonMw samen. Doel van het platform is het geven van eerlijke en gedegen antwoorden op vragen over de gezondheidsrisico's van elektromagnetische velden (EMV). Dit gebeurt vooral door het ondersteunen van organisaties die met burgers, werknemers en bestuurders communiceren over EMV en gezondheid. Ondersteuning bestaat onder andere uit het actief en passief beschikbaar stellen van informatie. Hiervan kunnen pers, professionals van overheden en het bedrijfsleven kennis nemen en gebruik maken. Het bureau van het platform is gehuisvest bij het RIVM.

Steeds vaker geneesmiddelen in drinkwater

Geneesmiddelen komen steeds vaker, in zeer lage concentraties voor in drinkwater. De meest voorkomende medicijnen zijn slecht afbreekbaar in het milieu en/of worden veel gebruikt. De hoeveelheden zijn echter zo laag dat effecten op de volksgezondheid zijn te verwaarlozen. Het RIVM onderzocht van 22 geneesmiddelen in welke hoeveelheden ze voorkomen in drinkwater en drinkwaterbronnen. Om de verspreiding van geneesmiddelen van mens en dier naar water te verminderen, zijn begin 2007 maatregelen genomen. Voorbeelden hiervan zijn het beperken van geneesmiddelgebruik, het inzamelen en vernietigen van ongebruikte medicijnen, gescheiden inzamelen van urine in ziekenhuizen, en het ontwikkelen van geneesmiddelen die beter worden opgenomen in het lichaam en makkelijker worden afgebroken in het milieu.

Organisatie en financiën

Samenwerkingsverbanden

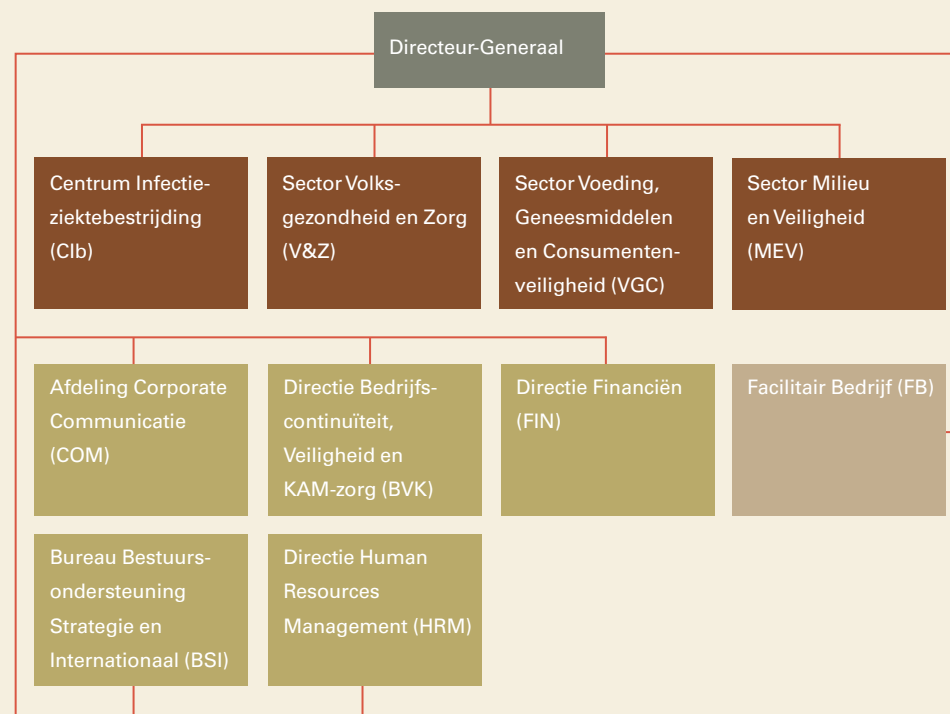
Het RIVM heeft nationaal én internationaal veel samenwerkingspartners. Zo werkt het RIVM in Nederland bijvoorbeeld samen met onderzoeksinstituten als TNO, NIVEL, RIKILT, KNMI, de Waterdienst van RWS, Deltares, SenterNovem en diverse universiteiten. Ook de contacten met de planbureaus zijn belangrijk. Bovendien worden nauwe en functionele banden onderhouden met gemeenten, provincies en GGD'en.

Internationaal maakt het RIVM deel uit van diverse netwerken ter ondersteuning van de Europese Commissie. Daarnaast werkt het RIVM samen met instituten als het European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) in Stockholm, de Europese Raad voor Voedselveiligheid (EFSA) in Parma, de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) in Parijs en de European Environment Agency in Kopenhagen. Ook met de Wereldgezondheidsorganisatie en de Wereldbank heeft het RIVM goede contacten.

Samenwerking RIVM en WHO Europa

Het afgelopen jaar sloot het RIVM een samenwerkingsovereenkomst met de WHO Europa. In deze overeenkomst is vastgelegd dat beide partijen gaan samenwerken op een aantal belangrijke aandachtsgebieden. Het gaat daarbij om infectieziekten (o.a. de International Health Regulations en tuberculose); voeding, beweging en gezondheid; tabakproduct regulering; en voedselveiligheid. Voor ieder aandachtsgebied zijn concrete acties vastgelegd. Op het terrein van tabak en voeding worden nieuwe WHO Collaborating Centers opgericht bij het RIVM, waardoor de samenwerking op die terreinen nog verder versterkt en geformaliseerd wordt.

Organogram per 1 januari 2008

Directeur-Generaal: dr. Marc Sprenger

Directeur Centrum Infectieziektebestrijding: prof. dr. Roel Coutinho

Directeur sector Volksgezondheid en Zorg: dr. ir. Moniek Pieters

Directeur sector Voeding, Geneesmiddelen en Consumentenveiligheid: dr. ir. André Henken

Directeur sector Milieu en Veiligheid: dr. ir. Reinout Woittiez

Jaarrekening 2007

Balans per 31-12-2007 (bedragen x € 1.000)

	31-12-2007	31-12-2006
Activa		
Immateriële activa	923	629
Materiële activa	6.550	5.985
- grond en gebouwen	-	-
- installaties	1.960	1.671
- overige materiële activa	4.590	4.314
Voorraden	-	-
Onderhanden werk	-	-
Debiteuren	9.616	6.003
Vordering op het Moederdepartement	-	-
Overige vorderingen	44	97
Nog te factureren omzet projecten	5.339	3.941
Overlopende activa	1.998	1.144
Liquide middelen	70.622	67.061
Totaal activa	95.092	84.861
Passiva		
Eigen vermogen	10.270	8.855
- exploitatiereserve	8.342	8.734
- verplichte reserve	-	0
- onverdeeld resultaat	1.928	122
Leningen bij het Ministerie van Financiën	-	-
Voorzieningen	12.750	12.573
Crediteuren	8.075	4.887
Overige schulden	465	622
Vooruit ontvangen termijnen	36.907	26.169
Overlopende passiva	26.625	31.754
Totaal passiva	95.092	84.861

Exploitatiestaat 2007 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	A Oorspronkelijk vastgestelde begroting	B Realisatie	C = B - A Verschil
Baten			
Opbrengst VWS-eigenaar	15.683	12.779	2.904-
Opbrengst VWS-opdrachtgevers	62.784	79.282	16.498
Opbrengst VROM	34.647	42.816	8.169
Opbrengst LNV	500	1.737	1.237
Opbrengst overige departementen	2.727	4.365	1.638
Opbrengst derden	41.135	55.975	14.840
Rentebaten	194	2.437	2.243
Vrijval voorzieningen	2.233	527	1.706-
Totaal baten	159.903	199.918	40.015
Lasten			
Apparaatskosten	155.071	190.556	35.485
Rentelasten	196	308	112
Afschrijvingskosten	4.636	3.555	1.081-
Dotaties voorzieningen	-	3.571	3.571
Totaal lasten	159.903	197.990	38.087
Saldo van baten en lasten	-	1.928	1.928

Toelichting financiën

Ten opzichte van de begroting is de realisatie van zowel baten als lasten aanzienlijk hoger. Dit houdt verband met de voorgeschreven systematiek voor het opmaken van de begroting, waarbij slechts de harde toezeggingen van de primaire opdrachtgevers worden meegenomen.

In de realisatie zijn ook begrepen de baten en lasten van de in de loop van het boekjaar verstrekte opdrachten. Het resultaat over 2007 is voornamelijk toe te schrijven aan:

- een hogere omzet die met een minder dan evenredige toename van de apparaatskosten is gerealiseerd;
- hogere huisvestingskosten als gevolg van verbouwingen en renovaties;
- rentebaten op een deposito bij het ministerie van Financiën;
- hogere kosten voor safety en security als gevolg van onvermijdbare maatregelen;
- per saldo hogere kosten door overige mee- en tegenvallers.

Personeel

Eind 2007 had het RIVM 1556 medewerkers in dienst, waarvan 190 nieuwe medewerkers.

In dit jaar verlieten 117 medewerkers het RIVM. Het RIVM had 746 academici in dienst. Daarvan waren er 390 gepromoveerd, 27 % meer dan in 2006. Er waren in 2007 twintig hoogleraren in dienst, in 2006 waren dat er twaalf.

Van alle medewerkers was 48,1 % vrouw. In de hogere functies zijn de vrouwen nog ondervertegenwoordigd. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers was 43 jaar, de gemiddelde diensttijd twaalf jaar.

Het ziekteverzuimpercentage was in 2007 3,6 %. Ongeveer de helft daarvan was kortdurend ziekteverzuim. Dit verzuimpercentage ligt ruim onder de voor het RIVM vastgestelde Verbaannorm van 5,2 %.

Hoofdpunten Milieujaarverslag

Het RIVM deelt het terrein met het Nederlands Vaccin Instituut (NVI) en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP). De milieuvergunning is afgegeven voor het gehele terrein en diverse milieuaspecten worden gedeeld zoals afvalwater en afvalinzameling. Hierdoor geeft het milieujaarverslag een weergave van het RIVM, NVI en MNP.

In het kader van de Wet Milieubeheer zijn er in 2007 vijf nieuwe milieumeldingen voor het RIVM en NVI bijgekomen. In 2007 diende het RIVM in het kader van de Wet Milieubeheer en de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren een gecombineerde revisievergunning in voor het RIVM, NVI en MNP. Tevens diende het RIVM (ook namens het NVI en MNP) een Bedrijfsmilieuplan in bij het bevoegd gezag voor 2007 tot en met 2010.

De milieubelasting van het RIVM, NVI en MNP in het jaar 2007: Het waterverbruik is in vergelijking met 2006 met 2 % toegenomen tot 129.700 m³. De hoeveelheid vervuilingseenheden is in 2007 afgenomen tot 834 als gevolg van minder lozingen van organische stoffen. De totale hoeveelheid afvalstoffen is in vergelijking met 2006 met 1 % toegenomen tot 933 ton. De hoeveelheid bedrijfsafval, mest, zaagsel en oud ijzer zijn aanzienlijk toegenomen, en de hoeveelheid bouw- en sloopafval en oud papier zijn afgenomen. In 2007 hebben het RIVM, NVI en MNP circa 5 miljoen euro uitgegeven aan milieu-, energie- en waterkosten (onder andere energieverbruik, afval en heffingen voor afvalwater).

Commissie van Toezicht

De Commissie van Toezicht heeft tot taak het wetenschappelijk niveau van het RIVM te bewaken. Dit doet zij door zowel toezicht te houden op, als te adviseren over het niveau en de kwaliteit van uitvoering van het onderzoek en het kwaliteitssysteem van het RIVM. Op basis van haar bevindingen stelt de Commissie jaarlijks een verklaring op over het kwaliteitsniveau van het onderzoek en het kwaliteitssysteem van het RIVM. Haar oordeel rapporteert zij vervolgens aan de eigenaar van het RIVM.

Bijzondere aandacht ging in 2007 uit naar de taakstelling die het RIVM in het kader van de rijksbrede bezuinigingen kreeg opgelegd. Het belang dat de instituutleiding hecht aan het in stand houden van de wetenschappelijke kwaliteit in tijden van bezuinigingen acht de Commissie lovenswaardig. De Commissie ondersteunt de Directeur-Generaal en de instituutleiding van het RIVM in de koers die zij vaart.

De instituutleiding gaf de Commissie meer inzicht in de ambitie die zij voor ogen heeft om het instituut een adequaat wetenschappelijk aanzien te geven op zowel nationaal als internationaal niveau. De strategienota Internationale ambities RIVM werd door de Commissie goed ontvangen. De Commissie onderstreept het belang van het hebben van een internationale ambitie en adviseert om prioriteiten aan te geven. Zowel adequate financiering als profilering vragen om weloverwogen keuzes.

In 2007 ging de nieuwe ronde Strategisch Onderzoek RIVM (SOR) voor de periode 2007-2010 van start. De Commissie is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de inhoudelijke kaders (speerpunten). De Commissie is zeer tevreden over de wijze waarop het programma tot stand is gekomen en kijkt met vertrouwen uit naar de resultaten. Zij spreekt ook haar waardering uit voor de lering die getrokken is uit de vorige SOR-ronde (2003-2006) en tot welke maatregelen deze hebben geleid voor de nieuwe ronde. Daarnaast vroeg zij aandacht voor de wijze van beoordelen van de 'societal' impact voor de nieuwe SOR-ronde. De Commissie pleit voor een eenvoudige methodiek waarbij getracht moet worden om de wetenschappelijke en societal impact zoveel mogelijk te combineren.

De audit 'Kennisintegratie Volksgezondheid en Zorg' stond voor het eind van 2007 gepland, maar werd vanwege onvoorziene omstandigheden uitgesteld naar 2008. In dat jaar zal tevens een wetenschappelijke audit op het gebied van meten en modelleren van milieukwaliteit plaatsvinden. De voorbereidingen hiervoor werden in 2007 gestart. Daarnaast is door de Commissie teruggekeken op de audit 'Calamiteitenfunctie' die in 2005 bij de sector Milieu en Veiligheid heeft plaatsgevonden. De Commissie is tevreden over de wijze waarmee de audits ter hand worden genomen. Ook is de Commissie zeer ingenomen met het binnenhalen van het ISO 9001 certificaat. Hiermee is de doelstelling van het instituut om een instituutsbreed kwaliteitsmanagementsysteem te implementeren gerealiseerd.

De Commissie verklaart op grond van de verschaft informatie en de gevoerde discussies met de instituutleiding dat het RIVM er uitstekend in is geslaagd om de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek te waarborgen.

Colofon

Teksten

Corporate Communicatie

Projectcoördinatie en eindredactie

Corporate Communicatie

Vormgeving

Uitgeverij RIVM

Dit jaaroverzicht is tevens in het Engels verkrijgbaar.

Wilt u een extra exemplaar van het jaaroverzicht ontvangen? Stuur dan een e-mail naar info@rivm.nl.

RIVM

Rijksinstituut
voor Volksgezondheid
en Milieu

Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl